

Pieter Wisse en Paul Jansen

Manifest voor informatie- verkeer

De Nederlandse Grondwet en nogal wat verdere wet- en regelgeving zijn onvoldoende berekend op verkeer in de moderne informatiemaatschappij.¹ De crux van kaderstellende aanpassing voor informatieverkeer laat zich samenvatten met de slogan:

persoonsinformatie is personeigendom.

Vrijwel iedereen die u ermee aanspreekt, is het prompt zelfs grondig met dat inrichtingsbeginsel eens. Met een manifest hebben wij dat wat uitgewerkt. Let wel, manifest.² Dus prikkelend. Niet mee eens? Ook goed. Maar hoe dan wèl?!

Maatschappelijke beginselen

1. Informatie over de individuele (rechts)persoon is eigendom van diezelfde (rechts)persoon.³
2. Eigendomsrecht vestigt oorspronkelijk en volledig beschikkingsrecht van de persoon over zijn persoonsinformatie.⁴

Uitzondering op zelfbeschikking

3. De persoon kan uitsluitend bij wet⁵ beperkt zijn in beschikkingsrecht over zijn persoonsinformatie.⁶
4. Zo'n beperking is tijdelijk (maximale termijn: 3 jaren),⁷ betreft een specifiek doel met het bijbehorende minimum aan specifieke persoonsinformatie en specificeert welke andere persoon beschikkingsrecht over die persoonsinformatie verkrijgt. Verlenging van de beperking vergt nieuwe wettelijke grondslag.

¹ Bijlage 2 bevat een voorstel voor wijziging van artikelen 10 tot en met 14 van de Grondwet.

² *Manifest voor informatieverkeer* (2009, http://www.wisse.cc/htm/manifest_informatieverkeer.htm) is afgeleid respectievelijk voortzetting van *iDNA Manifest: beginselen van de open informatierechtsstaat (2005 - 2008)*. Engelstalige versie: *Person information in the information society, a manifesto* (http://www.wisse.cc/htm/person_information_manifesto.htm).

³ De (rechts)persoon is verder kortweg persoon genoemd. Informatie over de individuele persoon heet kortweg persoonsinformatie. In persoonlijke informatie-integriteit als eerste (maatschappelijk) beginsel komt tot uitdrukking dat de persoon geldt als primaire politieke actor. Als zodanig heet hij burger en zijn politieke erkenning vergt dus, nota bene, aanpassing van traditionele trias politica. Met tevens registermacht erkend als extra faciliterende macht (zie verderop ook de opmerking bij artikel 3), dus gescheiden van de wetgevende, rechtsprekende respectievelijk uitvoerende macht, kent de maatschappelijke orde een expliciet vijfvoudige politieke geleiding: pentas politica (zie bijlage 1). Dit manifest regelt feitelijk, zij het beperkt tot hoofdlijnen, de formele betrekkingen over persoonsinformatie tussen actoren in hun gevarieerde, pentadische hoedanigheden.

⁴ Omdat het recht over eigen informatie betreft, geldt ook de aanduiding zelfbeschikkingsrecht. Het geslacht van het woord persoon is mannelijk.

⁵ De wet vertegenwoordigt het algemeen belang. Dat is (dus) een fictie ter bevordering van reële (sociale) betrekkingen. Moderne metafysica respectievelijk ontologie omvat erkenning van het fictieve karakter van grondslagen en kan daarom ook axiomatic heten.

⁶ Onbeperkt persoonlijk zelfbeschikkingsrecht borgt eventueel onvoldoende vertrouwen voor maatschappelijk verkeer met specialistische bijdragen. Met wettelijke beperking van zelfbeschikkingsrecht wordt doorgaans tevens zelfbeheer door de persoon van zijn overeenkomstige persoonsinformatie beperkt. Ter waarborg van beschikbaarheid voor (een) andere perso(o)n(en) krijgt een vertegenwoordiger van de formele registermacht het beheer van de persoonsinformatie in kwestie opgedragen. De registermacht is een uitbreiding van de traditionele trias politica die wetgevende, rechtsprekende respectievelijk uitvoerende macht telt. De relevante vertegenwoordiger(s) van de registermacht gelden voor de persoon eveneens als andere perso(o)n(en) met bijbehorende verantwoordingsplicht aan de persoon over handeling met en beheer van diens persoonsinformatie.

⁷ Het manifest stelt categorisch zo'n concrete termijn vooral om te laten dagen hoe de tot dusver ongeregelde praktijk precies omgekeerd uitpakt. Hoe langer de termijn die voor een beperking geldt, des te straffer moet het proces ter verkrijging van de wettelijke grondslag ervoor geborgd zijn. Zie ook Identity management distilled: a comparison of frameworks door Pieter Wisse en Paul Jansen, in: *PrimaVera*, working paper 2006-10, Universiteit van Amsterdam, 2006 (<http://primavera.fee.uva.nl/PDFdocs/2006-10.pdf>).

5. Bij beschikkingsonbekwaamheid van de persoon vervalt zijn beschikkingsrecht over zijn persoonsinformatie aan zijn wettelijke vertegenwoordiger(s).

Verleend handelingsrecht

6. De persoon kan recht op handeling met zijn beschikbare persoonsinformatie verlenen aan andere personen.⁸
7. De personen bepalen in een overeenkomst voor specifieke verlening van handelingsrecht tenminste a. de persoon die handelingsrecht verleent, b. de persoon die handelingsrecht verkrijgt, c. het doel, d. de termijn en e. de relevante deelverzameling van de beschikbare persoonsinformatie.⁹

Wettelijke handelingsverplichting

8. Handeling met persoonsinformatie kan wettelijk verplicht zijn. Voor dergelijke handeling kan de persoon geen vrijwillige verleningsovereenkomst aangaan.¹⁰
9. Zo'n verplichting betreft eveneens afgeleid handelingsrecht, is tijdelijk (maximale termijn: 6 jaren; indien afgeleid handelingsrecht door verplichting volgt uit wettelijk bepaalde beperking van zelfbeschikking, geldt de looptijd van de beperking als de maximale termijn) en betreft het minimum aan specifieke persoonsinformatie voor een specifiek doel. Verlenging van de handelingsverplichting vergt nieuwe wettelijke grondslag.

Informatiekwaliteit

10. De persoon is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn persoonsinformatie waarvoor geen wettelijke beperking van (zelf)beschikkingsrecht geldt.
11. Toepasselijke beperking van zelfbeschikking en afgeleid handelingsrecht vormen onlosmakelijk onderdeel van persoonsinformatie.¹¹

Verantwoording over handeling en beheer

12. De andere persoon, dus volgens afgeleid handelingsrecht, verantwoordt zich ongevraagd per transactie aan de persoon over handeling met diens persoonsinformatie. De rapportagetermijn is maximaal veertien dagen na voltrekking van de transactie.
13. Tot afgeleid handelingsrecht kan behoren dat de andere persoon beheer voert over — een afschrift van, ongeacht het medium — persoonsinformatie.

⁸ Handeling met informatie omvat gebruik van diezelfde informatie. Op basis van zijn zelfbeschikkingsrecht kent de persoon onlosmakelijk oorspronkelijk handelingsrecht over zijn persoonsinformatie. Het handelingsrecht dat de persoon verleent aan een andere persoon, vormt aldus afgeleid handelingsrecht.

⁹ Afgeleid handelingsrecht is een informatiemachtiging. De verleningsovereenkomst specificeert tevens de handelingsintensiteit, die kan variëren van een éénmalige transactie tot onbeperkte toepassing. Ook verdienen reële ontbindende voorwaarden expliciete aandacht.

¹⁰ De persoon die zo'n wettelijke verplichting opgelegd krijgt, is in de eerste plaats de persoon zelf. Andere personen zijn doorgaans een publiek- of privaatrechtelijk rechtspersoon; in die gevallen kan handelingsverplichting persoonsinformatie betreffen waarover de persoon zelf niet beschikt.

Voor persoonsinformatie onderhevig aan wettelijke handelingsverplichting geldt doorgaans tegelijk een beperking van zelfbeheer; zie de opmerking bij artikel 3 over informatiebeheer door een aangewezen vertegenwoordiger van de registermacht.

¹¹ In een dictatuur annex politiestaat is die beperking eveneens compleet onderhevig aan beperking van zelfbeschikking respectievelijk -gebruik.

14. Indien de andere persoon (ook) beheer voert over beschikbare persoonsinformatie, heeft hij daarover een periodieke verantwoordingsplicht aan de persoon. De rapportagefrequentie is minimaal halfjaarlijks.
15. De persoon heeft recht op een vertrouwenspersoon voor persoonsinformatie waarvan hij weliswaar onlosmakelijk eigenaar is, maar waarover hijzelf vanwege wettelijke beperking niet beschikt.¹²
16. De persoon wendt zich voor verantwoording over handeling met en/of beheer van zijn niet-beschikbare persoonsinformatie tot de vertrouwenspersoon.

Pieter Wisse is informatiekundig ontwerper en directeur van Information Dynamics, ontwerp bureau voor civiele informatiekunde. Hij ontwikkelde met Metapatroon een methode voor stelselmatige betekenisorde­ning volgens verbijzondering naar context en tijd. Pieter studeerde wiskunde en bestuurlijke informatievoorziening (TU Delft) en promoveerde op semiotische ontologie (Universiteit van Amsterdam). Hij is eveneens research fellow bij het Amsterdamse PrimaVera onderzoeksprogramma in infor­matiemangement.

Paul Jansen (www.pauljansen.eu) is socioloog en gedragskundige. Vanuit passie voor menselijk gedrag en verander­vermogen, geïntrigeerd door de invloed van informatie- en communicatie­technologie daarop onder de noemer van de informatiemaatschappij, ontstond *Project iDNA* als aanzet tot dit manifest. Zijn vervol­project is *Communitas Humana, Architectuur & Grondwet van de menselijke samenleving*. Paul werkt als organisatieontwikkelaar en regisseur van verandering.

¹² Een vertrouwenspersoon is doelafhankelijk gecertificeerd. Bijvoorbeeld, de persoon kan zijn huisarts aanwijzen voor wat betreft zijn medische persoonsinformatie indien daarvoor wettelijk beperkte zelfbeschikking geldt.

Bijlage 1 Pentas politica

Pieter Wisse

Politieke orde voor maatschappelijk verkeer is veranderlijk. Zo bestond tijdens de Middeleeuwen een standenmaatschappij, waarin leden van elke zgn. stand karakteristieke rechten en plichten kenden in het algemene(re) verband dat als de maatschappij gold. Nee, zo heette samenleving toen nog niet. Nou ja, die standen waren destijds geestelijkheid (de eerste), adel (de tweede) en gewone bevolking (de derde stand). Het engelse woord voor the third estate luidt commoners.

Soevereiniteit beruiste bij de absolute monarch. Dat is eigenlijk een pleonasme, want soeverein is in deze context een synoniem van absoluut gezaghebbend. Zelfvoorzienend was de heerser echter absoluut niet, integendeel.

Geregelde contacten verliepen met vertegenwoordigers van de standen. Daarvoor was per stand een zgn. kamer ingericht. De drie middeleeuwse kamers vormen aldus de oorsprong van het parlement dat tegenwoordig in vele parlementaire democratieën twee kamers of equivalent ervan telt.

Op stedelijke schaal leidde het handelsrecht dat aan gewone bevolking voorbehouden was, onvermijdelijk tot gewijzigde verhoudingen. Het aanvankelijke voordeel van de adel verkeerde in zijn nadeel. De herschikking van rechten en plichten kwam formeel tot uitdrukking in de trias politica en weer later in een heuse grondwet. De eerdere standen verdwenen weliswaar niet, maar verloren dus hun formele positie als politieke basiscategorieën. Daarvoor in de plaats kwamen drie andere (soorten) elementen voor politieke ordening: wetgevende, rechterlijke en uitvoerende macht. De absolute monarch bleef vooralsnog gehandhaafd totdat een grondwet zijn macht beperkte, maar verder was een groeiend gedeelte van gewone bevolking voor de wet gelijk: burgers. Als residu van adellijke rechten en plichten bleef soms lidmaatschap van één der kamers gereserveerd voor leden van die stand. Een hedendaags voorbeeld is het engelse House of Lords; daar staat wel tegenover dat daar nog altijd burgers tot de adelstand verheven worden, van zangeressen tot en met voetballers.

Het is gemakkelijk om een wezenlijk gevolg over het hoofd te zien van de kanteling van standenmaatschappij naar de burgerlijke maatschappij. Stand bood een enkelvoudig criterium voor gebod, respectievelijk verbod van gedrag in maatschappelijk verkeer. Andere stand, andere gedragsmogelijkheden en –beperkingen.

De elementen van de trias politica hebben echter in véél mindere mate dergelijk effect van gedragsdifferentiatie. De gedragsrechten en –plichten zijn in beginsel immers gelijk(getrokken) voor alle burgers. De machten à la trias politica tellen daarom niet primair als evenzovele verschillende categorieën, zeg maar standen, van verkeersdeelnemers. Veeleer moeten ze werking hebben als facilitaire voorzieningen voor maatschappelijk verkeer door burgers.

In emancipatie tót burger ligt ook de voorwaarde voor infrastructuur. Zodra rechten en plichten (vergaand) uniform gelden op maatschappelijke schaal, vormen voorzieningen onder de noemer van zgn. algemeen belang daarvoor op hun beurt zelfs een waarborg. Maatschappelijk verkeer is tegenwoordig dus vooral burgerlijk verkeer. Dat moet ruim opgevat worden, dus inclusief bedrijfsmatige activiteiten.

Infrastructuur bestaat uit allerlei materiële en immateriële voorzieningen. De trias politica is allereerst een idee voor ordening, immaterieel dus. Dat doet er vanuit het primaat van burgerlijk verkeersperspectief niets aan af, integendeel zelfs, dat de trias met zijn interne functiescheiding moet worden beschouwd als belangrijke bijdrage aan infrastructuur.

Het primaire burgerperspectief is geen expliciet element van de trias politica. De burger is inmiddels echter geëmancipeerd tot juist de bevoorrechte (soort) deelnemer aan maatschappelijk verkeer. Zijn maatschappelijke positie als burger is daarom bij uitstek politiek. Dat verdient erkenning in een aangepast referentiekader, de pentas politica.

De pentas politica telt (dus) vijf samenstellende elementen. Daarvan kent de burger primaat, alléén. De overige vier elementen zijn allemaal facilitair in de zin dat zij ertoe dienen om maatschappelijk, burgerlijk verkeer te bevorderen. Drie van die vier facilitaire elementen zijn dezelfde als volgens de trias politica. Daar komt één element bij. Dat is de registermacht. Door erkenning als aparte facilitaire macht veranderen uiteraard onderlinge relaties, met een karakteristiek pentadisch resultaat. Met de registermacht erbij kan verkeer in de spreekwoordelijke informatiemaatschappij evenwichtiger verlopen.

Volstrekt nieuw is zulke positionering van registermacht overigens zeker niet. Die komt sterk overeen met de traditionele archieffunctie. De pentas politica houdt daarom op z'n minst revitalisering in van het archiefwezen; dat verdient een zelfstandige plaats, dus niet ondergeschikt aan, maar náást de elementen die van de trias politica afgeleid zijn. Alle vier zijn ze facilitair en maken als zodanig onderdeel uit van maatschappelijke infrastructuur.

In het verlengde van de trias politica is hier tot dusver eveneens sprake van machten. Door de burgeremancipatie culminerend in het politieke burgerprimaat kan dat woord verwarring veroorzaken. Want de vier facilitaire machten dragen in een democratie hun macht per definitie slechts als afgeleid enzovoort van burgers. Als elementen van de pentas politica verdienen daarom (ooit) andere aanduidingen de voorkeur.

Zolang het machtswoord gehandhaafd blijft in aanduidingen voor wat in een volwassen democratie wezenlijk tot infrastructuur behoort, moet extra duidelijk zijn dat de pentas politica (zoals eerder ook de trias stellig bedoelde) in formele zin nodige en voldoende politieke elementen telt voor ordelijk maatschappelijk verkeer. Dat is nog iets anders dan van een maatschappelijke groepering menen dat er (ook) significante invloed vanuit gaat en zo'n groep daarom ook een macht noemen. Op die manier zijn allerlei rijtjes van zgn. extra machten in omloop. Uitgaande van de trias politica zou de ambtelijke macht nummer vier verdienen, met media als de vijfde macht en lobby- en pressiegroepen als de zesde. Elders verschillen weliswaar de namen en/of rangnummers, maar het komt overal zo'n beetje op hetzelfde neer. Ambtelijke macht heet ook wel bureaucratie en externe adviesbureaus hebben tegenwoordig inderdaad meer invloed dan ooit, precies, vaak weer ten koste van functionarissen die formeel verantwoordelijkheid dragen.

Door dergelijke groepen als toespeling op de trias politica allemaal als machten te betitelen dreigt het gevaar dat een referentiekader zoals trias "of nu dan pentas" verliest aan infrastructurele werkingskracht. Waarom lijkt, bijvoorbeeld, de ambtelijke organisatie op een aparte macht? Dat komt door de ruimte voor verhulling. Het blijft vaak erg moeilijk, zo niet onmogelijk om met de nodige precisie te ontdekken of persoon x nu handelt als burger of als wetgever of als rechtsspreker of als uitvoerder of als registerhouder. Vooral de eerst- en twee laatstgenoemde politiek-primaire rollen vallen dikwijls nauwelijks van elkaar te onderscheiden. Dat geldt ook voor de eerste twee, dus burger en wetgever. Voor de betrokken persoon levert verwarring kortzichtig beschouwd weliswaar profijt op, althans, dat is zijn bedoeling blijkbaar, maar vele burgers verliezen daardoor vertrouwen in de infrastructuur voor hun maatschappelijk verkeer en beperken onherroepelijk deelname met alle nadelige gevolgen voor maatschappelijke dynamiek van dien.

De structurele oplossing is daarom niet om alsmáar verdere machten te veronderstellen, wél om simpele, gerichte gedragsregels voor verkeer te stellen. Herkenbaar moet vooral zijn wanneer iemand eraan deelneemt ánders dan als burger en, indien z/hij bij die gelegenheid kennelijk een facilitaire macht vertegenwoordigt, welke dat dan precies is. Wanneer iemand volgens verschillende elementen tegelijk deelneemt, wijst die samenloop op eventuele belangenverstrengeling. Want ontrafeling daarvan vormt immers de grondslag van de indeling, voorheen triadisch en nu geactualiseerd tot pentadisch.

Hieruit volgt tevens dat de pentas politica allerminst moet gelden als finale indeling voor politieke orde. Vergeleken met de trias betekent de pentas nú wel degelijk een noodzakelijke verbetering. Dat ligt in de toekomst vrijwel zeker weer anders, maar dat is natuurlijk geen reden om onderhoud van de politieke orde helemaal maar te vergeten.

De veronderstelling van media als aparte macht is nog eens extra verwarrend. Eigenlijk zegt het woord het al, media. Als het goed is, betreft het dus een middel. Media functioneren daarom principieel tüssen (vertegenwoordigers van) de elementen die wél formeel verschijnen in de pentas politica. Wie met zijn berichtgeving echter partij kiest voor één van die elementen, moet vooral in één moeite door als lid daarvan aangemerkt zijn en vooral niet als een aparte machtsfactor. Want opeenstapeling van mengvormen verhindert juist toewijzing van verantwoordelijkheid enzovoort volgens de politieke orde.¹³

¹³ Oorspronkelijke publicatie: januari 2009 (www.wisse.cc/htm/pentas_politica.htm).

Bijlage 2 Grondwetsherziening

Pieter Wisse

De Grondwet is aan herziening toe voor Nederland als een informatiemaatschappij. Hier volgt een concrete voorstel voor relevante artikelen. Wat doorgestreept staat, kan verdwijnen. Toevoegingen zijn recursiveerd. Wat er verder staat, is ongewijzigd overgenomen uit de huidige Grondwet.¹⁴

Artikel 10

- 1: Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer.
- 2: ~~De wet stelt regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met het vastleggen en verstrekken van persoonsgegevens:~~
- 3: ~~De wet stelt regels inzake de aanspraken van personen op kennisneming van over hen vastgelegde gegevens en van het gebruik dat daarvan wordt gemaakt, alsmede op verbetering van zodanige gegevens:~~

Artikel 11

1. Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.
2. *Ieder heeft onvervreemdbaar recht op eigendom over zijn persoonsinformatie.*

Artikel 12

1. Het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner is alleen geoorloofd in de gevallen bij of krachtens de wet bepaald, door hen die daartoe bij of krachtens de wet zijn aangewezen.
2. *Het gebruik van persoonsinformatie zonder toestemming van de persoon is alleen geoorloofd in de gevallen bij of krachtens de wet bepaald, door hen die daartoe bij of krachtens de wet zijn aangewezen.*
3. *z:* Voor het binnentreden overeenkomstig het eerste lid, *respectievelijk voor het gebruik overeenkomstig het tweede lid* zijn voorafgaande legitimatie en mededeling van het doel van het binnentreden of gebruik vereist, behoudens bij de wet gestelde uitzonderingen.
4. *3:* Aan de bewoner *of persoon* wordt zo spoedig mogelijk een schriftelijk verslag van het binnentreden *of gebruik* verstrekt. Indien het binnentreden of gebruik in het belang van de nationale veiligheid of dat van de strafvordering heeft plaatsgevonden, kan volgens bij de wet te stellen regels de verstrekking van het verslag worden uitgesteld. In de bij de wet te bepalen gevallen kan de verstrekking achterwege worden gelaten, indien het belang van de nationale veiligheid zich tegen verstrekking blijvend verzet.

¹⁴ Deze bijlage is een verkorte versie van een artikel in: *Digitaal Bestuur*, 19 augustus 2009.

Zie ook <http://www.wisse.cc/html/grondwetsherziening.htm>

Bedoeld (tijdschrift)artikel is voorts ongewijzigd als *bijdrage aan het thema grondrechten in het digitale tijdperk* op 10 november 2009 per brief gestuurd aan de Staatscommissie Grondwet.

Artikel 13

1. Het ~~briefgeheim van geadresseerde communicatie~~ is onschendbaar, behalve, in de gevallen bij de wet bepaald, op last van de rechter *door of met machtiging van hen die daartoe bij de wet zijn aangewezen*.
2. Het ~~telefoon- en telegraafgeheim~~ is onschendbaar, behalve, in de gevallen bij de wet bepaald, *door of met machtiging van hen die daartoe bij de wet zijn aangewezen*.

Artikel 14

1. *Onteigening van onpersoonlijke materiële en immateriële goederen, respectievelijk beperking van beschikking over persoonsinformatie* kan alleen geschieden in het algemeen belang en tegen vooraf verzekerde schadeloosstelling, een en ander naar bij of krachtens de wet te stellen voorschriften.
2. De schadeloosstelling behoeft niet vooraf verzekerd te zijn, wanneer in geval van nood onverwijld onteigening *of beperking* geboden is.
3. In de gevallen bij of krachtens de wet bepaald bestaat recht op schadeloosstelling of tegemoetkoming in de schade, indien in het algemeen belang eigendom door het bevoegd gezag wordt vernietigd of onbruikbaar gemaakt of de uitoefening van het eigendomsrecht wordt beperkt.

Tot zover het voorstel voor herziening van enkele Grondwetsartikelen voor evenwichtiger verhoudingen in maatschappelijk informatieverkeer. Overigens kan het stellig nog eenvoudiger. Het was de sport echter om de opzet plus formulering van de huidige Grondwet zo intact mogelijk te houden.

Het klinkt paradoxaal, maar begrijpelijkheid is er per saldo sterk bij gebaat door het ruime en daardoor onvermijdelijk vage begrip “persoonlijke levenssfeer” in artikel 10 voortaan op zichzelf te laten staan. Want in artikel 11 volgt juist dáárdóór “onaantastbaarheid van [...] lichaam” direct herkenbaar uit het in artikel 10 verkondigde “recht op eerbiediging.”

Maar de “persoonlijke levenssfeer” kent natuurlijk nog meer, zeg gemakshalve maar even, aspecten dan het lichamelijke. Zo beschouwd biedt artikel 11 keurig ruimte om dergelijke, qua “recht op eerbiediging” vergelijkbare, aspecten op te sommen. Het persoonlijk eigendom van persoonsinformatie is er dus zo eentje. Dat is veel krachtiger dan het halfzachte gaat-u-maar-rustig-slapen van lid 2, respectievelijk lid 3 van artikel 10. Moeten burgers verantwoordelijkheid nemen, of niet? Nou dan, vestig daarvoor de solide basis. Wèg met lid 2 en met lid 3 van artikel 10!

Voor artikel 11 kon ik zo gauw niet méér van die aspecten van “persoonlijke levenssfeer” verzinnen, maar dat ligt, toegegeven, stellig (ook) aan vooringenomenheid met information equity ofwel evenwichtige informatiebetrekkingen. Wie aannemelijk maakt dat nog een ànder aspect nauw met grondrechten samenhangt, kan dit voorstel voor artikel 11 er gerust mee uitbreiden.

Artikel 12 valt te lezen als waarborg van wat artikel 11 stelt. Indien zulke borging extra zwaar telt, is het inderdaad verstandig dergelijke aanvullingen eveneens grondwettelijk te verankeren. Anders volstaat de formule “De wet stelt regels ...” maar aan wat zo beschouwd een secundaire afweging inhoudt, verandert het voorstel even niets. Dat zou maar afleiden van ons kernpunt en dat staat nu scherp in artikel 11, lid 2.

Omdat artikel 11 lichaam èn persoonsinformatie betreft, moet het gehandhaafde artikel 12 bijgevolg zulke wezenlijke waarborgen wel voor allebei gaan omvatten. Ja, die zinnen moeten gemakkelijker leesbaar zijn dan zoals ze er nu staan. Nogmaals, het voorstel handhaaft opzettelijk letterlijk zoveel mogelijk van de huidige Grondwetstekst.

Artikel 13 is slechts compacter geformuleerd; abstractie geeft de bepaling algemenere geldigheid, wat ongetwijfeld ook toekomstvaster is.

Het voorstel voor artikel 14 voegt, vergelijkbaar met de wijziging van artikel 12, noodzakelijke verbijzondering toe als gevolg van wat karakteristiek geldt voor persoonsinformatie. Dat is de onvervreemdbaarheid van het eigendom erover. Daarin verschillen het lichaam en persoonsinformatie wezenlijk van, wat ik voorlopig maar noem, onpersoonlijke materiële en immateriële goederen. Kenmerkend voor dergelijke goederen is dat ze wèl van eigenaar kunnen wisselen. In die zin zijn grondslagen verraderlijk òngelijk. Persoonlijke ontplooiing en zo door naar maatschappelijke dynamiek vergen voor de ene categorie principieel ònvervreembaar eigendom, terwijl voor een andere categorie juist principieel overdraagbaar, verhandelbaar e.d. eigendom moet gelden. Of dat productieve onderscheid simpel in de Grondwet valt te verklaren, betwijfel ik.

Goed, dat zijn dan de relevante Grondwetsartikelen. Vooral wat voorgesteld is voor artikel 11, lid 2, moet inderdaad door de wet (lees: nader dan volgens de Grondwet mogelijk en gewenst is) worden geregeld. Precies, daarom net zo'n oefening als met de artikelen 10 tot en met 14 van de Grondwet is óók verricht voor de gehele Wet bescherming persoonsgegevens. Overeenkomstig artikel 11, lid 2, van de Grondwet kan, herstel, moet die wet veranderen in en nota bene sterk vereenvoudigen tot de Wet persoonsinformatie.¹⁵

¹⁵ Het idee om versies te ontwikkelen van o.a. Grondwet en Wet bescherming persoonsgegevens zodat hun inhoud strookt met *Manifest voor informatieverkeer*, is van Paul Jansen. Zie http://www.informationdynamics.nl/dotindividual/htm/wet_persoonsinformatie.htm voor mijn bewerking van de Wet bescherming persoonsgegevens tot de Wet persoonsinformatie.